

Nr 121.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anslag för anordnande af undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater; gifven Stockholms slott den 25 februari 1910.

Under återopande af bilagda utdrag af protokollet öfver ecklesiastik-ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att, för anordnande vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala af klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater, på extra stat för år 1911 anvisa ett anslag af 6,000 kronor, att användas enligt af Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min Allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF ADOLF.

P. E. Lindström.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1910.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
 Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 greve HAMILTON,
 greve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet Lindström anförde härefter:

Angående an- »Samma dag, den 9 april 1904, som den s. k. universitetsexamens-
 slag för an- kommittén till Kungl. Maj:t öfverlämnade sitt förslag till stadga angående
 ordnande af medicinska examina, aflät kommittén en underdånig skrifvelse, hvori
 klinisk undervisning, densamma påkallade Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å behovet för de me-
 i epidemiologi, dicine studerande af praktisk utbildning i epidemiologi samt utsträckt
 ått medicine, undervisning rörande lungtuberkulosens diagnostik och hygien.
 kandidater.

I afseende särskildt å epidemiologien — och det är frågan om under-
 visningen häri, som skall blifva föremål för denna min framställning —
 anförde kommittén, hurusom det varit ett länge känt missförhållande

beträffande vår medicinska undervisning, att de studerande ej alls erhöle någon praktisk utbildning i nämnda ämne. Under de diskussioner angående den medicinska undervisningen, som föregått kommitténs tillsättande, hade såväl från lärarnas och de praktiserande läkarnas som från de studerandes sida kraftiga yrkanden gjorts på införande i den medicinska studiekursen af klinisk undervisning i epidemiologi. Denna fråga vore emellertid af särdeles svårlöst beskaffenhet. Staten förfogade nämligen icke öfver något sjukhus med det kliniska material, som oundgängligen erfordrades för en tillfredsställande undervisning i ämnet; och någon ändring härutinnan syntes icke heller vara att förvänta, enär fall af epidemiska sjukdomar väl äfven i framtiden måste hänvisas till de sjukvårdsanstalter, som kommunerna för dylikt ändamål upprättat. Vidare syntes det, därest epidemisjukhusen skulle kunna upplätas för undervisningen, blifva nödvändigt, att särskilda åtgärder vidtoges för att undvika spridning af smitta.

För utarbetande af ett bestämdt förslag angående tillgodoseende af omförmälda af kommittén berörda viktiga önskemål fordrades emellertid icke blott en grundlig utredning af sakens alla sidor, utan äfven underhandlingar med de kommunala myndigheter, utan hvilkas medverkan en klinisk undervisning i epidemiologi knappast kunde åvägbringas. Kommittén, som icke varit i tillfälle att i detalj utreda de af densamma i dess skrifvelse berörda frågor och ej heller genom det af kommittén lämnade uppdrag ansett sig äga befogenhet att träda i underhandling med nyssnämnda myndigheter, hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte åt vederbörande medicinska myndigheter uppdraga utredningen af omförmälda frågor och därefter vidtaga de åtgärder, Kungl. Maj:t kunde finna af behovet påkallade.

Efter erhållen nådig remiss å kommitténs nyssnämnda framställning hörde kanslern för rikets universitet de större konsistorierna och de medicinska fakulteterna vid universiteten samt lärarkollegiet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet. Fortfarande begränsande mig till frågan om undervisning i epidemiologi ber jag att nu få lämna en redogörelse för det hufvudsakliga af hvad fakulteterna och lärarkollegiet yttrade i detta ämne — till fakulteternas uttalanden hafva konsistorierna för sin del anslutit sig.

Medicinska fakulteten i Uppsala anförde:

Hvad anginge den kliniska undervisningen i epidemiologi ansåge fakulteten det i hög grad önskvärdt, att förbättrade anordningar vidtoges för densamma.

Den enda oftare förekommande epidemiska sjukdom, som mottoges vid medicinska kliniken i Uppsala, vore nervfeber (abdominaltyfus). Fall af denna sjukdom funnes nästan ständigt å kliniken och användes äfven för den kliniska undervisningen. Så kunde exempelvis nämnas, att denna sjukdom under hvardera af de tre senaste terminerna två eller tre gånger varit föremål för klinisk föreläsning. Fakulteten ansåge det visserligen vara af betydelse, att undervisning i denna sjukdom sålunda kunde beredas de tjänstgörande, men funne det ock vara för läkarutbildningen oundgängligen nödvändigt, att undervisning anordnades äfven för de öfriga, vanligaste epidemiska sjukdomarna, hvilka endast funne vård å särskilda epidemisjukhus.

För anordnande af dylik undervisning hade man tydligen i första hand att tänka på Stockholms stads epidemisjukhus, enär detta vore det största i riket, och fakulteten funne det därför synnerligen angeläget, att en undervisning därstädes måtte komma till stånd. Det vore emellertid i hög grad att befara, att ej santliga medicine studerande kunde komma att mottagas vid detta enda sjukhus.

Fakulteten ansåge det därför vara sin plikt att leda uppmärksamheten på, hurusom i Uppsala uppfördes ett epidemisjukhus, hvilket vore afsedt att öppnas under år 1906. Detta skulle få minst 75 sängar och syntes komma att motsvara anspråken på en modern sjukvårdsinrättning af detta slag. Anmärkas borde äfven, att det vore afsedt ej blott för patienter från staden utan äfven från länets öfriga delar, hvilket tydligen komme att medföra något mindre ojämn tillgång på sjukhusmaterial, än om sjukhuset endast skulle hafva upptagit stadens patienter. Det torde således vara berättigadt antaga, att tillgången på sjukdomsfall komme att medgifva, det undervisning i Uppsala skulle kunna beredas åtminstone under vissa tider för ett mindre antal tjänstgörande.

Emellertid vore fakulteten ej i tillfälle att för det dåvarande underhandla med vederbörande myndigheter om, huruvida tillstånd skulle kunna erhållas att meddela undervisning vid detta sjukhus, enär hvarken styrelse eller läkare för detsamma då ännu vore utsedd.

Lika litet vore fakulteten i stånd att lämna detaljerade förslag angående eventuellt ordnande af undervisningen i epidemiologi vid Stockholms epidemisjukhus, innan utredning föreläge, i hvad mån sådan kunde komma att åga rum.

Medicinska fakulteten vid universitetet i Lund anslöt sig i allo till ett af professorn i praktisk medicin S. Ribbing afgifvet yttrande af följande innehåll:

Universitetsexamenskommittén hade med stort skäl upptagit den flera gånger förut debatterade frågan om de svenska medicine studerandes bristfälliga praktiska utbildning i fråga om epidemiologi. Kommittén hade icke uppgjort något detaljeradt förslag rörande sättet att afhjälpa denna brist. Ribbing ville därför i saken framställa några allmänna antydningar.

Den moderna sjukhushygienen ville ej veta af att kontagiösa sjukdomar upptoges och inlades på de allmänna sjukhusen. De epidemiska sjukdomarna isolerades allt mer och mer på epidemisjukhus, som underhölles och bekostades af kommunerna. Öfver dessa sjukvårdsanstalter hade staten alls ingen bestämmanderätt och kunde sålunda icke fordra, att de användes för undervisningsändamål. Emellertid syntes medicinens utveckling och läkarbildningens tillbörliga tillgodoseende fordra, att man för framtiden icke lika skarpt som hittills uppställde den grundsatsen, att staten skulle disponera alla de institutioner, där medicinsk undervisning gäfves, och att läkarna vid desamma skulle vara af staten tillsatta och aflönade. Det syntes vara nödvändigt och lämpligt, att staten med kommunala myndigheter öfverenskomme om rättighet att få begagna epidemisjukhusens patientmaterial för läkarutbildningen samt att dessa myndigheter vid tillsättning af läkartjänsterna tillförbunde deras innehafvare att mot den särskilda ersättning, som af statsmedel kunde beredas, tillhandagå de studerande med tillbörlig undervisning rörande epidemiska sjukdomar. Ehuru sådana läkare icke aflagt några särskilda lärarprof, kunde man tillfullo lita på deras förmåga att i den praktiska undervisningen och handledningen utföra ett tillfredsställande arbete. En liknande anordning förefunnes på många ställen i utlandet. Särskildt hade Ribbing sett den vid Liverpools universitet, och där hade man ej observerat någon olägenhet i form af smittospridning genom klinikerna. Vissa tyska universitetskliniker hade isoleringsafdelningar för epidemiska sjukdomsfall, och Ribbing hade där haft tillfälle att iakttaga typhus exanthematicus, recurrens, difteri m. m. Vid besöken på dessa afdelningar åtföljdes läraren icke af hela praktikantgruppen, utan turvis af utvalda personer, hvilka genom begagnande af särskilda dräkter o. s. v. sökte förekomma möjligheten af smittans utbredning.

Innan aftal af nu antydd art blifvit träffadt, syntes det vara för tidigt att framställa något förslag rörande tiden och stället för undervisning i epidemiologi.

Karolinska institutets lärarkollegium, som åt särskilda kommitterade, utsedda bland kollegiets ledamöter, uppdragit att till kollegiet afgifva förberedande yttrande i ärendet, förklarade sig icke kunna bestämdt ansluta

sig till ett af de kommitterade gjordt uttalande, att tjänstgöringen å epidemisjukhus borde omfatta en tid af en månad. Lärarkollegiets uppfattning härutinnan var grundad på den synnerligen ojämna tillgången på kliniskt material å sådana sjukhus. Vidare anförde lärarkollegiet, att det af universitetsexamenskommittén använda uttrycket »undervisning i epidemiologi» borde ändras till »klinisk undervisning rörande vissa epidemiska sjukdomar». I enlighet med kommitterades förslag hemställde lärarkollegiet, att åtgärder måtte vidtagas för att från vederbörande myndigheter i Stockholm och Göteborg erhålla upplysning, huruvida ifrågavarande undervisning finge anordnas vid epidemisjukhusen i nämnda städer.

Det torde vara lämpligt att här återgifva det väsentligaste af nyssnämnda af lärarkollegiet utsedda kommitterades uttalanden i afseende å klinisk undervisning i epidemiologi. De kommitterade erinra först, att redan nu tillfälle till dylik undervisning ej alldeles saknades, ity att såväl å universitetssjukhusen som å serafimerlasarettet då och då vårdades fall af nervfeber, hvilka blefve föremål för undersökning och undervisning. Dessa fall vore dock särskildt i Stockholm få och sporadiska; och då på senare år nervfebern nästan dött ut i Stockholm, funnes knappt någon möjlighet att här åstadkomma undervisning rörande denna sjukdom utom vid de tider, då någon epidemi uppstode i Stockholm eller dess närhet. Detsamma gällde koppor och fläcktyfus, hvilka sjukdomar ej komme till behandling å serafimerlasarettet eller universitetssjukhusen, enär däraf angripna sjuka ej finge intagas å dessa sjukvårdsanstalter.

I afseende å öfriga smittosamma sjukdomar förekomme å serafimerlasarettets poliklinik fall af dem af och till, i synnerhet vid epidemier i Stockholm. Däremot finge dylika fall ej intagas å de kliniska afdelningarna.

Å den pediatrika polikliniken, någon gång äfven på barnhuset och barnsjukhuset, förekomme rätt ofta fall af epidemiska sjukdomar, såsom skarlakansfeber, difteri, mässling, kikhosta, vattkoppor, barnkolera o. d., naturligtvis endast under de tider, då de respektive sjukdomarna vore gängse i hufvudstaden. De blefve så godt som alltid föremål för klinisk demonstration, särdeles med hänsyn till diagnos och behandling.

Kommitterade vore emellertid ense därom, att fall af epidemiska sjukdomar vore så sparsamma å de kliniska sjukhusen och deras polikliniker, att ett verkligt behof af förbättrad undervisning rörande dem förefunnes.

Då för närvarande vid serafimerlasarettet icke funnes särskild afdelning för smittosamma sjukdomar och det syntes möta stora, för att ej säga oöfvervinneliga svårigheter att där få till stånd en komplex af nybyggnader, nog stora och tidsenliga för en nöjaktig klinisk undervisning i epidemi-

ologi, funnes enligt kommitterades mening för närvarande ingen annan utväg, än att vederbörande statsmyndigheter vände sig till Stockholms stadsfullmäktige och dess hälsovårdsnämnd, med anhållan att vid Stockholms stads stora epidemisjukhus, som med skäl kunde kallas mönstergillt, medicine kandidater måtte lämnas tillåtelse att i tur och ordning tjänstgöra. Kommitterade, som ej ansett sig befogade att härom öppna förhandlingar, hade dock rådfört sig med öfverläkaren doktor Thure Hellström och med honom varit ense om den åsikten, att tjänstgöring å epidemisjukhuset borde vara obligatorisk för alla medicine kandidater och ett villkor för afläggande af medicine licentiatexamen.

För att denna tjänstgöring skulle kunna bli effektiv och gagnelig erfordrades dock, att de tjänstgörande finge bo å epidemisjukhuset under sin tjänstgöringstid, och att således bostäder för dem där inrättades, så att de kunde dag och natt följa de ofta svåra fall, som där intoges och ofta omedelbart, såsom vid difteri, fordrade ingripande behandling.

Nuvarande öfverläkaren, som personligen ställt sig tillmötesgående mot ett dylikt förslag, hade förklarat sig villig att handleda de studerande och anordna detaljerna af undervisningen.

Då emellertid epidemier af svårare art blott vissa tider förekomme i hufvudstaden, funnes ingen full garanti för att de studerande skulle kunna erhålla nöjaktig erfarenhet om dessa sjukdomar.

Enär det för öfrigt tidvis syntes möta svårighet att emottaga alla, som anmälde sig, ville kommitterade föreslå, att, om behovet så komme att kräfvat, anordningar äfven vidtoges att bereda tillfälle till enahanda undervisning vid epidemisjukhuset i Göteborg.

I afseende å tidslängden för tjänstgöring ansåge kommitterade, att den borde bestämmas till en månad, men att medicine kandidat, som, under pågående epidemi, minst en månad varit förordnad till biträdande läkare någonstädes i riket å epidemisjukhus i stad, måtte befrias från nu nämnda tjänstgöring.

För anordnande af den föreslagna undervisningen erfordrades alltså uppbyggande eller anordnande vid Stockholms (eventuellt Göteborgs) epidemisjukhus af bostadshus för klinikanterna, innehållande bostadsrum jämte nödiga lokaler och bekvämligheter (såsom garderober, toaletter, badrum, matsal, rum för betjäning o. s. v.). En sådan anordning skulle fullt tillfredsställa behovet för närvarande.

Vidare borde lämpligt arfvode beredas öfverläkaren vid epidemisjukhuset för det ökade arbete, som pålades honom genom undervisningen.

De tjänstgörandes kost, som för närvarande kunde beräknas till 1 krona för dag och person, borde af dem själfva betalas. Därtill komme

en relativt ringa ersättning för städning och dylikt, som äfven borde af de tjänstgörande utgöras.

Af lärarkollegiets protokoll för den dag, den 9 mars 1905, då kollegiets nyss omförmälda uttalande beslöts, fanns utdrag bilagdt samma uttalande. Därpå inhämtas, bland annat, att vid ärendets handläggning en medlem af kollegiet inlagt en bestämd gensaga mot den tanken, att för ifrågavarande undervisnings anordnande skulle erfordras uppbyggande af särskilda hus: detta vore onödigt och olämpligt samt skulle blifva alldeles för dyrt.

Med öfverlämnande af de infortrade yttrandena afgaf kanslern underdånigt utlåtande den 30 november 1905. Kanslern anförde därvid: Förevarande ärende stode i nära sammanhang med den på Kungl. Maj:ts pröfning beroende frågan angående ombildning af det medicinska undervisnings- och examensväsendet. Den 14 september 1905 hade kanslern afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i sistnämnda fråga och därvid föreslagit, att Kungl. Maj:t måtte åt en fåtalig kommitté uppdraga att på grund af förefintliga förarbeten utarbeta ett slutligt förslag i ämnet. Kanslern ville nu hemställa, att därest nämnda förslag vunne nådigt afseende, jämväl den nu föreliggande frågan måtte varda öfverlämnad till samma kommitté.

Medicinalstyrelsen anbefalldes härefter att afgifva underdånigt utlåtande i förevarande ärende. Denna myndighet, som redan den 22 november 1905 afgifvit utlåtande öfver universitetskommitténs förslag rörande det medicinska undervisningsväsendets ordnande i dess helhet, hade därvid berört äfven nu ifrågavarande spörsmål och därom uttalat, att det vore en allt mera framträdande brist i den nuvarande läkarutbildningen, att för närvarande icke något tillfälle vore lämnadt de blifvande läkarna att göra sig förtrogna med epidemiska sjukdomars igenkännande och behandling, enär ju patienter med dylika sjukdomar icke vårdades å de medicinska klinikerna. Vissa bland dessa sjukdomar, särskildt difteri och skarlakansfeber, hade länge varit ganska allmänna i de flesta delar af landet samt vore af tillräckligt allvarsam beskaffenhet för att göra det önskligt, att hvarje praktiserande läkare under sin studietid finge göra sig förtrogen med de sjukdomstecken, som utmärkte dessa sjukdomar, då en snabbt och säkert ställd diagnos kunde varda af den allra största betydelse, om icke för den sjuke själf, så i alla händelser för hans omgifning. Det syntes ej vara omöjligt att af Stockholms stads hälsovårdsnämnd utverka tillträde till stadens epidemisjukhus för åtminstone en del tjänstgörande medicine kandidater. I

öfrigt finnes i regeln epidemisjukhus i de flesta städer, dit större läns-lasarett vore förlagda, och de unga läkarna borde under en kortare tid af en såsom villkor för legitimation ifrågasatt assistenttjänstgöring beredas tillfälle att tjänstgöra äfven å vederbörande epidemisjukhus.

I anslutning till hvad universitetskanslern påyrkat hemställde medicinalstyrelsen slutligen i sin berörda skrifvelse, att en särskild kommitté måtte erhålla uppdrag att på grund af förefintligt förarbete utarbета slutligt förslag i afseende å det medicinska undervisningsväsendet.

Vid besvarandet af remissen i nu afsedda ärende, hvilket skedde genom underdänig skrifvelse den 29 januari 1906, återopade medicinalstyrelsen hvad densamma i fråga om ordnande af de epidemiska sjukdomarnas studium anfört i skrifvelsen den 22 november 1905. Under förutsättning af nådigt bifall till medicinalstyrelsens i nämnda skrifvelse framställda förslag hemställde styrelsen i skrifvelsen den 29 januari 1906, att åt den ifrågasatta nya kommittén äfven måtte öfverlämnas att uppgöra förslag till ifrågavarande epidemiologiska studiers närmare ordnande.

De af såväl kanslern som medicinalstyrelsen gjorda framställningar om den medicinska undervisningsfrågans vidare bearbetande ledde till att Kungl. Maj:t den 16 mars 1906 bemyndigade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla fem sakkunniga för att biträda vid utarbetandet af förslag dels till stadgar angående examina samt undervisnings- och studieväsendet inom universitetens medicinska fakulteter och vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, dels ock i fråga om åtgärder, som i samband härmed kunde vara erforderliga.

Med skrifvelse den 27 november 1906 öfverlämnade de på grund af nämnda bemyndigande af departementschefen utsedda sakkunnige förslag till examensstadgar, hvilket förslag sedermera väsentligen lades till grund för den af Kungl. Maj:t den 28 juni 1907 utfärdade stadgan angående medicinska examina.

I denna skrifvelse erinrade de sakkunnige om universitetsexamenskommitténs framställning om anordnande af undervisning i epidemiologi samt uttalade som sin åsikt, att en fylligare sådan borde eftersträvas, ja vore nödvändig. Denna undervisning kunde och borde efter de sakkunniges uppfattning ordnas så, att de studerande finge under en månads assistenttjänstgöring å epidemisjukhus genomgå en klinisk kurs i förekommande epidemiska sjukdomars patologi och terapi. Kunde medgifvande erhållas att vid epidemisjukhuset i Stockholm, det största i riket, erhålla utrymme för erforderligt antal assistenter, syntes behofvet för den närmaste tiden vara fyllt, på sätt närmare framginge af den genom karo-

linska institutets lärarkollegium af särskilda sakkunniga åvägabragta utredning. För syftemålet vinnande syntes alltså snarast möjligt yttrande böra inhämtas från vederbörande kommunala myndigheter i Stockholm i frågan huruvida och i hvilken omfattning en sådan tjänstgöring skulle kunna anordnas vid epidemisjukhuset.

En af de sakkunniga, lasarettsläkaren A. Eurén, uttalade såsom sin särskilda mening, att en för läkarens kunskapsbehof afpassad praktisk utbildning bland annat i epidemiologi lämpligen skulle kunna ingå såsom led i den praktiska utbildning och öfning utöfver den kliniska — därest en sådan utbildning komme till stånd — hvilken i analogi med det s. k. praktiska året i Tyskland och kandidatjänstgöringen i Danmark blifvit äfven hos oss ifrågasatt och nu på vederbörligt uppdrag äfven vore föremål för de sakkunniges pröfning.

Det uppdrag, som de sakkunnige ursprungligen erhöilo, var, såsom af det nyss anförda framgår, ej begränsadt till att blott uppgöra förslag till examensstadga. En särskild fråga, som därvid kom i betraktande, var den, huruvida viss praktisk tjänstgöring och öfning å sjukhus utöfver den kliniska tjänstgöringen borde föreskrivas för blifvande läkare. Frågan berördes af Eurén och i ett särskildt hänseende hade den varit föremål för de sakkunnigas uppmärksamhet redan innan de den 27 november 1906 afgåfvo sitt stadgeförslag. I en den 10 oktober 1906 aflåten skrivelse till chefen för ecklesiastikdepartementet anmälde nämligen de sakkunniga, att bland dem yppat sig skilda meningar, i det några ansett frågan om ny stadga för de medicinska examina kunna och böra till behandling omedelbarligen upptagas, utan att göras beroende af spörsmålet huruvida nyssberörda praktiska tjänstgöring och öfning borde föreskrivas, samt andra menat, att eventuella bestämmelser om dylik tjänstgöring borde i stadgan intagas såsom ett väsentligt led i läkarutbildningen. De sakkunniga anhöllo tillika, att departementschefen ville afgöra, hvilken af dessa meningar borde läggas till grund för de sakkunnigas fortsatta arbete.

Departementschefens till svar härå aflåtna skrivelse den 11 oktober 1906 innehöll en anmodan till de sakkunniga att utarbeta förslag till examensstadga, under förutsättning att praktisk tjänstgöring å sjukhus utöfver den kliniska tjänstgöringen icke erfordrades, men att samtidigt taga under öfvervägande, huruvida bestämmelser om sådan tjänstgöring borde meddelas, och afgifva förslag till de ändringar i eller tillägg till förutberörda förslag till examensstadga, som därigenom blefve erforderliga.

I enlighet härmed kom förslaget till examensstadga och den på nämnda

förslag grundade af Kungl. Maj:t utfärdade stadgan ej att innehålla några bestämmelser rörande omförmälda tjänstgöring. Men frågan härom upptogs af de sakkunniga till behandling i en den 13 november 1907 till chefen för ecklesiastikdepartementet aflåten skrifvelse. De sakkunniga, hvilka i sin dåvarande sammansättning utgjordes af f. d. professorn O. Hammarsten, professorerna C. Sundberg, J. Borelius och K. Petré samt lasarettsläkaren Eurén, uttalade sig i denna skrifvelse till en början mot införandet af en för alla läkare obligatorisk praktisk utbildning vid sjukhus, föregående legitimationen. Det torde ej vara nödigt att i detta sammanhang närmare redogöra för de sakkunnigas motiv härvid. Blott det må sägas, att de icke ville omedelbart efter en examensreform, som bland annat äsyftade studietidens förkortning, ifrågasätta anordningar, som för alla läkare måste medföra tidsförlust och antagligen äfven ekonomisk uppoffring. För vissa tjänsteläkarbefattningar åter påyrkade de sakkunniga, att omförmälda praktiska utbildning borde uppställas såsom kompetensvillkor. De sakkunniga hemställde i afseende härå, att för behörighet till de afsedda befattningarna skulle utöfver legitimationen och öfriga hittills i hvarje fall stadgade villkor jämväl fordras tjänstgöring under åtta månader, vare sig före eller efter legitimationen, såsom underläkare eller amanuens antingen vid offentlig sjukvårdsinrättning eller vid enskildt sjukhus, som af medicinalstyrelsen därtill pröfvades lämpligt. Af denna tjänstgöring skulle minst hälften, omfattande en tid af fyra månader, vara fullgjord antingen vid medicinsk eller kirurgisk afdelning vid sjukhus med sådana afdelningar eller ock vid odeladt lasarett.

Sistnämnda bestämmelse ger vid handen, att de sakkunniga tänkt sig, att en del af berörda tjänstgöring skulle kunna äga rum vid specialanstalter. Också äro ett stort antal sådana af olika slag upptagna bland de af de sakkunniga uppräknade sjukvårdsinrättningar, där de afsett, att tjänstgöringen skulle kunna utföras.

Bland dessa specialanstalter befinner sig äfven epidemisjukhuset i Stockholm, där således praktisk utbildning på epidemiologiens område skulle kunna förvärfvas. Då de sakkunniga emellertid taga i betraktande den särskilda frågan om en sådan praktisk utbildning, påpeka de, att den form, som de föreslagit för den praktiska sjukhustjänstgöringen *efter* licentiatexamen, ej låte en utbildning i epidemiologi komma ett större antal läkare till godo. Med hänsyn till den synnerligen stora praktiska betydelsen af en sådan utbildning vore det gifvetvis nödvändigt att på annan väg sörja för att undervisning i epidemiologi måtte komma till stånd. Detta vore så mycket nödvändigare, som, enligt de sakkunnigas åsikt, praktisk förfarenhet på detta område borde fordras hos *alla* läkare. Detta

syntes icke kunna åstadkommas annorledes än genom anordnande af obligatorisk assistenttjänstgöring vid epidemisjukhus före medicine licentiat-examen. Så snart alltså möjlighet till dylik assistenttjänstgöring blifvit beredd, för hvilket ändamål åtgärder borde med första vidtagas, borde ett tillägg till den nya stadgan angående medicinska examina göras, innefattande bestämmelse om sådan obligatorisk assistenttjänstgöring. Tiden för densamma borde lämpligen fastställas till en månad.

De sakkunniga afgåfvo tillika förslag till det af dem ifrågasatta tillägget till examensstadgan, afsedt att fogas till en punkt i § 20.

Detta de sakkunnigas sist omförmälda yttrande och förslag gaf riktning åt det vidare förloppet af den nu förevarande frågan om betryggande af undervisning i epidemiologi åt de blifvande läkarna. Sedan nämligen åtskilliga myndigheter fått yttra sig i afseende å praktisk tjänstgöring af allmän omfattning, anbefalldes medicinalstyrelsen genom nådig remiss den 22 september 1908 att verkställa utredning angående möjligheten att, på sätt ifrågasatts, anordna för blifvande läkare obligatorisk assistenttjänstgöring vid epidemisjukhus samt med denna utredning och de förslag, som däraf kunde föranledas, inkomma till Kungl. Maj:t.

Med anledning häraf framställde medicinalstyrelsen hos hälsovårdsnämnderna i Stockholm, Göteborg och Malmö förfrågan, huruvida och i hvilken utsträckning sådan assistenttjänstgöring, som ifrågasatts, kunde anordnas vid epidemisjukhusen i nämnda städer. Sedan hälsovårdsnämnderna hos vederbörande stadsfullmäktige gjort framställningar i berörda syfte, hafva stadsfullmäktige i ifrågavarande städer fattat följande beslut.

Stadsfullmäktige i Stockholm beslöto den 1 mars 1909, att å Stockholms epidemisjukhus finge tills vidare och efter närmare öfverenskommelse med hälsovårdsnämnden anordnas kurser för samtidigt högst fyra medicine kandidater för deras undervisning i epidemiskt sjukas behandling och vård, med rätt för dem att vid sjukhuset erhålla fri bostad, i den mån sådan kunde dem beredas, samt kost mot ersättning, som vore gällande för de vid sjukhuset anställda biträdande läkare, dock under villkor att ersättning för det ökade arbete, som genom den påkallade undervisningen orsakades sjukhusets läkare, skulle utgå af statsverket med ett belopp af 2,000 kronor årligen att tilldelas öfverläkaren eller den, som vid förfall för honom uppehölle hans tjänst.

Stadsfullmäktige i Göteborg beslöto den 16 september 1909 medgifva, att å Göteborgs stads epidemisjukhus finge tills vidare och efter närmare öfverenskommelse med hälsovårdsnämnden anordnas kurser för medicine kandidater för deras undervisning i epidemiska sjukdomars igenkännande

och behandling, med rätt för dem att vid sjukhuset erhålla fri bostad, i den mån sådant kunde beredas dem, samt kost mot ersättning, som af hälsovårdsnämnden bestämdes; dock under villkor, att ersättning för det ökade arbete, som genom den påkallade undervisningen orsakades sjukhusets öfverläkare, skulle utgå af statsverket med ett belopp af 1,000 kronor årligen, därest kursdeltagarnas antal under året ej öfverstigit 16, samt med 60 kronor för hvarje deltagare, om antalet öfverstigit 16.

Stadsfullmäktige i Malmö slutligen beslöto den 11 juni 1909 att bifalla medicinalstyrelsens berörda framställning angående anordnande af kurser å stadens epidemisjukhus för två medicine kandidater samt att medgifva, att kursdeltagarna finge åtnjuta fri bostad å sjukhuset, under villkor att arfvode till epidemisjukhusläkaren finge utgå af statsmedel med 60 kronor för hvarje kursdeltagare, dock att läkarens hela ersättning för år ej finge understiga 1,000 kronor.

I eget underdånigt utlåtande den 12 november 1909 har medicinalstyrelsen anført, bland annat, följande: På grund af nyssnämnda stadsfullmäktigebeslut kunde vid sagda tre städers epidemisjukhus årligen anordnas inalles högst 36 kurser. Med en beräkning af samtidigt fyra assistenter i Stockholm, två i Göteborg och två i Malmö kunde således högst 96 medicine kandidater årligen få tillfälle att genomgå dylik kurs. En styrelsens utlåtande bifogad grafisk framställning öfver antalet under åren 1887—1908 legitimerade läkare visade emellertid, att antalet endast under två år uppgått till något öfver 80, men att det merendels betydligt understigit denna siffra — medeltalet har utgjort nära 60. De angifna 96 platserna syntes således vara fullt tillräckliga för det föreliggande behovet. Framtida ökad behof af platser torde, enligt hvad styrelsen inhämtat, kunna mötas genom anordnande af dylika kurser i Hälsingborg och möjligen i ytterligare några andra städer. Epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg och Malmö vore enligt styrelsens åsikt synnerligen lämpliga för det afsedda ändamålet. Såsom af de angifna stadsfullmäktigebesluten framginge, erfordrades för förslaget genomförande ett årligt statsanslag af för Stockholm 2,000 kronor och för Göteborg och Malmö tillsammans högst 2,880 kronor eller tillhopa 4,880 kronor om året. Då det närmare ordnandet af undervisningskurserna vid epidemisjukhusen icke torde åligga medicinalstyrelsen, hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:ttäcktes vidtaga åtgärder för beredande af ett årligt statsanslag af högst 4,880 kronor för sagda undervisning.

Häruppå anbefalldes kanslern för rikets universitet genom nådig remiss den 24 november 1909 att efter vederbörandes hörande afgifva underdånigt utlåtande i ärendet.

Innan kanslern hann besvara denna remiss, fick han från medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala mottaga en framställning om anordnande vid epidemisjukhuset i nämnda stad af undervisning för medicine studerande m. m.

Af ett vid denna framställning fogadt utdrag af Uppsala stadsfullmäktiges protokoll den 19 november 1909 inhämtas, att stadsfullmäktige, i anledning af en utaf medicinalstyrelsen hos styrelsen för epidemisjukhuset i Uppsala gjord framställning, hvilken af sjukhusstyrelsen med eget utlåtande öfverlämnats till stadsfullmäktige, sistnämnda dag förklarar, att stadsfullmäktige för sin del ville medgifva, att å stadens epidemisjukhus finge efter aftal med sjukhusets styrelse anordnas kurser för samtidigt åtminstone två medicine kandidater för deras undervisning i epidemiska sjukdomars igenkännande och behandling, att den af statsmedel utgående ersättning för det ökade arbete, som genom undervisningen orsakades sjukhusets läkare, skäligen borde bestännas till 60 kronor för hvarje deltagare i en kurs på en månad, dock så att denna ersättning i hvarje fall skulle utgå med minst 1,000 kronor årligen, samt att på grund af brist på tillgängliga bostadslägenheter i sjukhuset bostad kunde beredas kursdeltagare först sedan staden inom sjukhuset inredt bostadslägenheter för ändamålet, till följd hvaraf kursdeltagare endast kunde mottagas mot erläggande af skäligt pris för bostad och kost, hvilket pris af sjukhusets styrelse finge bestämmas. Sistnämnda punkt i stadsfullmäktiges uttalande synes, enligt hvad handlingarna utmärka, innebära, att bostad för kursdeltagare för närvarande icke funnes inom sjukhuset, men att, därest det påfordrades, att kursdeltagarna skulle vara internerade i sjukhuset, man kunde för dem inreda bostadslägenheter, som skulle tillhandahållas vederbörande mot skälig ersättning.

I sin nämnda framställning har medicinska fakulteten i Uppsala anført, bland annat, följande: Af stadsfullmäktiges beslut framginge, att hinder från vederbörande myndigheters sida ej mötte för anordnande å Uppsala epidemisjukhus af undervisning för medicine studerande. Då emellertid medicinalstyrelsen, utan att hafva fått svar på sin framställning rörande undervisning i epidemiologi i Uppsala, redan hunnit göra framställning hos Kungl. Maj:t om beredande af anslag för anordnande annorstädes af undervisning i oförmälda ämne, vore det fara för att sådan undervisning ej skulle komma till stånd i Uppsala. Om så skulle blifva förhållandet — och anledningen därtill skulle vara allenast den att stadsfullmäktiges

beslut i saken fattats på en allt för sen tidpunkt — vore en sådan utgång på det lifligaste att beklaga. Fakulteten ansåge sig i detta sammanhang böra påpeka, att äfven medicinalstyrelsen i framställning till Uppsala epidemisjukhus' styrelse framhållit, hurusom det, då ej alla de studerande kunde blifva mottagna vid epidemisjukhuset i Stockholm, syntes »särskildt för de vid universitetet i Uppsala studerande medicine kandidaternas behof särdeles lämpligt, om liknande kurser kunde anordnas äfven vid epidemisjukhuset i Uppsala — —». Som ytterligare stöd för ändamålsenligheten däraf, att äfven Uppsala epidemisjukhus blefve upplåtet för undervisning, ville fakulteten anföra, att dels sjukhuset vore uppfördt för blott få år sedan (det hade tagits i bruk vid årsskiftet 1905—1906) och således borde motsvara de moderna fordringarna på dylikt sjukhus, dels ock tillfredsställande sjukmaterial i regel torde kunna förväntas vara till finnandes å sjukhuset, enär detsamma mottog patienter icke blott från Uppsala stad utan äfven från hela den öfriga delen af Uppsala län. Den erfarenhet, som man hittills efter sjukhusets öppnande kunnat vinna, talade ock därför, att dess sjukmaterial kunde förväntas blifva tillräckligt för meddelande af undervisning därstädes. På anförda grunder och med hänsyn därtill, att det för den medicinska undervisningen tydligen vore ett intresse af den allra största vikt, att de tjänstgöringar, som kunde fullgöras i Uppsala, utgjorde så stor del af alla de för medicine licentiatexamen föreskrifna tjänstgöringarna, som öfver hufvud vore möjligt, anhölle fakulteten, att kanslern ville hos Kungl. Maj:t hemställa, att ett anslag efter enahanda grunder, som för öfriga ifrågavarande epidemisjukhus kunde vardas tilllämpade, måtte äskas för beredande af undervisning vid Uppsala epidemisjukhus i epidemiska sjukdomars igenkännande och behandling.

Denna fakultetens framställning öfverlämnades af kanslern med underdånigt utlåtande den 3 december 1909 till Kungl. Maj:t, hvarefter medicinalstyrelsen genom nådig remiss anbefalldes att afgifva underdånigt utlåtande öfver densamma.

Till följd häraf har medicinalstyrelsen den 17 december 1909 afgifvit underdånigt utlåtande, däruti anförts hufvudsakligen följande: Såsom af medicinska fakulteten i Uppsala omförmälts, hade medicinalstyrelsen från början tänkt sig, att kurser af ifrågavarande slag lämpligen skulle kunna anordnas äfven vid epidemisjukhuset i Uppsala, hvilket sjukhus syntes styrelsen vara för ändamålet användbart; och hade styrelsen i detta syfte den 14 maj 1909 aflåtit skrifvelse till vederbörande sjukhusstyrelse. Då emellertid det antal platser, som för studerande medicine kandidater kunde beredas vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg och Malmö, ansetts

vara tillräckligt och det syntes vara af vikt att nådig proposition om för ändamålet erforderligt statsanslag kunde framläggas vid 1910 års Riksdag, hade medicinalstyrelsen ansett sig böra afgifva sitt underdåniga yttrande och förslag utan att afvakta svar på framställningen i fråga om anordnande af dylika kurser i Uppsala. Oaktadt alltså för närvarande något tvingande behof att för ifrågavarande ändamål hafva tillgång äfven till epidemisjukhuset i Uppsala för beredande af tillfälle för samtliga medicine kandidater att genomgå den ifrågasatta undervisningskursen knappast kunde anses föreligga, torde det likväl, såsom medicinalstyrelsen i nämnda skrifvelse till styrelsen för epidemisjukhuset i Uppsala antydt, från den i Uppsala meddelade medicinska undervisningens synpunkt vara af synnerligt stor betydelse, att enahanda kurser i epidemiska sjukdomars igenkännande och behandling, som skulle stå de studerande medicine kandidaterna i Lund till buds vid Malmö stads epidemisjukhus, äfven kunde gifvas i Uppsala; och ville medicinalstyrelsen för den skull tillstyrka inrättandet af dylika kurser jämväl vid epidemisjukhuset i sistnämnda stad. Det vore ur undervisningens synpunkt utan tvifvel särdeles lämpligt, om förmånen af fri bostad å sjukhuset kunde beredas äfven de vid epidemisjukhuset i Uppsala tjänstgörande medicine kandidaterna. Den härför erforderliga kostnaden torde kunna uppvägas af den fördelen, att sjukhusläkaren genom den föreslagna anordningen skulle utan utgift för kommunen erhålla tillskott till sin inkomst af tjänsten. Anordnande af kurser äfven vid epidemisjukhuset i Uppsala torde emellertid böra föranleda någon ökning af anslaget för ifrågavarande ändamål. Beräknad efter högst 12 kurser med två deltagare å 60 kronor i hvarje skulle kostnaden för kurserna i Uppsala uppgå till 1,440 kronor om året. Därvid torde dock böra erinras därom, att anordnandet af kurser jämväl i Uppsala utan tvifvel komme att medföra minskning af antalet kursdeltagare särskildt i Göteborg, hvarigenom den förut för dylika kurser högst beräknade kostnaden skulle reduceras. Antagligen blefve totalkostnaden för kurserna afsevärdt mindre än beräknats. På grund af det anförda hemställde medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd till beredande för nu ifrågavarande ändamål af ytterligare statsanslag utöfver det, hvarom styrelsen i skrifvelsen den 12 november 1909 hemställt; och syntes kostnaderna för samtliga undervisningskurserna kunna beräknas icke komma att öfverstiga 6,000 kronor om året.

Handlingarna angående den af medicinska fakulteten i Uppsala gjorda framställningen i nu förevarande fråga öfverlämnades härefter genom nådig remiss den 31 december 1909 till kanslern för rikets universitet för att

tagas i öfvervägande i sammanhang med det till kanslern genom den nådiga remissen den 24 november 1909 öfverlämnade ärendet angående medicinska sakkunniges förslag till vissa bestämmelser rörande läkarutbildningen. Till kanslern öfverlämnades vidare ett af medicinalstyrelsen till Kungl. Maj:tt insändt bevis, att stadsfullmäktiges i Uppsala den 19 november 1909 fattade beslut angående undervisning i epidemiologi vid stadens sjukhus vunnit laga kraft.

I de till kanslerns utlåtande såhunda hänskjutna ärendena inhämtade kanslern yttrande från lärarkollegiet vid karolinska institutet, som å sin sida uppdrog åt institutets rektor, professorn greve K. A. H. Mörner, samt professorerna S. E. Henschen och J. Wärn att utarbeta betänkande i ämnet.

I detta af kollegiet till kanslern ingifna och därvid af kollegiet såsom yttrande åberopade betänkande anföres, hvad angår anordnande af för medicine licentiatexamen aflaggande obligatorisk tjänstgöring vid epidemisjukhus, bland annat, följande: De af de sakkunniga och medicinalstyrelsen framlagda förslagen syntes vara goda och motsvara ett starkt känt behof i läkarutbildningen. Därför borde kollegiet såsom svar på remissen förorda det af de sakkunniga gjorda ändringsförslaget beträffande § 20 i examensstadgan och den af medicinalstyrelsen gjorda framställningen om statsanslag å 6,000 kronor. Kollegiet syntes icke hafva anledning att för det dåvarande yttra sig om detaljerna beträffande denna undervisning. Att infoga denna i studieplanen och gifva nödiga föreskrifter i ordningsreglerna vore en uppgift, som icke borde möta stor svårighet att lösa. Det enda som borde redan nu påpekas vore, att den kliniska tjänstgöringen — dock icke assistenttjänstgöringen — i medicin och pediatrik borde vara afslutad, innan inträde tillätes i kurs vid epidemisjukhus. Att beskaffenheten af sistnämnda tjänstgöring uteslöte deltagande i annan tjänstgöring eller kurs vore själfklart.

Universitetskanslern afgaf slutligen eget underdånigt utlåtande i detta ärende genom skrifvelse den 16 februari 1910. Kanslern tillstyrkte därvid bifall till de sakkunnigas förslag på sätt medicinalstyrelsen hemställt. Med hänsyn till den stora betydelsen för en god läkarutbildning i vårt land af att de medicine studerande erhöle undervisning rörande de epidemiska sjukdomarnas igenkännande och behandling, vore det lyckligt om frågan härom kunde vinna ett snart afgörande.

Efter denna redogörelse för hvad i ärendet förekommit rörande krafvet Departements-
chefens
yttrande. på obligatorisk praktisk undervisning i epidemiologi läser det vara uppen-

bart, att i afseende därå föreligger ett både stort och synnerligen trängande behof. Af handlingarna framgår, att endast ett mindre antal af de från de medicinska undervisningsanstalterna utgående läkarna varit i tillfälle att under sin studietid se en del fall af epidemiska sjukdomar och äfven för sådan händelse ej alla de vanligaste eller farligaste; synbarligen är det ock endast i undantagsfall som de studerande kunnat få följa sjukdomsförloppet och deltaga i behandlingen. De epidemiska sjukdomarna utgöra emellertid, under växlande former och trots nyfunna stridsmedel i läkarvetenskapens kamp mot dem, alltjämt farliga plågoris. Insikten härom har ock framtingat uppförandet inom kommunerna af särskilda sjukhus för de af smittosamma sjukdomar angripna. Men såsom af det anförda framgår är det illa sörjdt för möjlighet att erhålla särskildt utbildade läkare vid dessa sjukhus. Och saknaden af praktisk undervisning i epidemiologi är öfverhufvud en afgjord brist i hela den svenska läkarutbildningen.

Att en sådan undervisning kommer till stånd ligger tydligen i hög grad i statens intresse. Ej minst viktigt är, att denna undervisning blir obligatorisk. Tydligen är det då ändamålsenligt, att den, på sätt föreslagits, meddelas de unga läkarna redan under studietiden, före licentiatexamen. Likaledes gillar jag förslaget att staten, i stället för att uppföra dyrbara särskilda kliniker för ifrågavarande undervisning, anknyter förbindelse med de kommunala myndigheterna och på sådant sätt skaffar sig utvägar för berörda undervisnings bedrifvande. Så har redan för andra medicinska undervisningsgrenar förfarits — jag erinrar om den undervisning, som bedrifves t. ex. vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus i Stockholm samt vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, hvarjämte ett i någon mån likartadt förhållande existerar i afseende å akademiska sjukhuset i Uppsala. Anordningen bör för både stat och kommun medföra fördelar, och de kommuner, hvilkas epidemisjukhus nu afsetts att blifva platsen för ifrågavarande undervisning, hafva ock ställt sig tillmötesgående och under vissa villkor upplåtit desamma för ändamålet.

Då här afses en obligatorisk undervisning, bör man naturligen tillse, huruvida genom den föreslagna utvägen tillgång till ett tillräckligt antal platser betryggas. Det har under ärendets fortgång uttalats tvifvelsmål, huruvida det för den epidemiologiska undervisningen först ifrågasatta epidemisjukhuset i Stockholm enbart vore tillfyllest för ändamålet. Den af medicinalstyrelsen åvägabragta utredningen visar, att i regeln så ej torde vara förhållandet. Men denna utredning visar ock, att om man tillika anlitar motsvarande anstalter i Göteborg, Malmö och Uppsala ett fullt tillräckligt antal platser kommer att stå till buds,

En annan fråga, som berörts af lärarkollegiet vid karolinska institutet, är den om verkligen tillräckligt sjukmaterial kommer att förefinnas eller rättare om sjukmaterial kommer att förefinnas till sådan jämnhet i fråga om antal och olika sjukdomsformer, att den föreslagna kursen på en månad alltid blir tillräcklig. Det ligger i sakens natur, att en större ojämnhet kan förväntas vara rådande i afseende å epidemisjukhusens beläggning än beträffande t. ex. rent medicinska sjukvårdsinrättningar. I fråga om det största af de nu ifrågavarande epidemisjukhusen, det i Stockholm, har jag från vederbörande inhämtat vissa upplysningar, meddelade dels under hand, dels i en till departementet ingifven promemoria, hvilken i afskrift torde få biläggas detta protokoll. Den nyss antydda farhågan synes, af dessa upplysningar att döma, ej böra föranleda till kursens utsträckning, något som ju för öfrigt ur andra synpunkter ej vore önskvärdt. Men berörda farhåga bör dock ej lämnas alldeles obeaktad. Den synes mig böra föranleda till att man försäkrar sig om möjlighet till undervisning i epidemiologi å alla fyra ifrågasatta sjukhus, ehuru, om man blott räknar efter antalet kurser och kursdeltagare, tre eller till och med blott två kunde vara nog. På sådant sätt kan man bättre lämpa sig efter tillfälliga förhållanden i fråga om tillflödet af sjukdomsfall å de olika sjukhusen. Den besparing, som skulle vinnas genom att man inskränkte sig till anlåtande af tre eller möjligen två sjukhus, blir ju förhållandevis ej stor, hvaremot det måste anses såsom en synnerligt betydande fördel att för den hittills eftersatta och dock så viktiga kliniska undervisningen i epidemiologi så vidt möjligt hafva ständig tillgång till ett stort och omväxlande sjukdomsmaterial.

De fyra sjukvårdsanstalter, där ifrågavarande undervisning bör äga rum, äro alltså epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala. De villkor, kommunerna fäst vid sjukhusens upplåtande, innebära dels erläggande af vissa kontanta belopp — dessa skulle staten gällda — dels ock skyldighet för de studerande att lämna ersättning för vissa förmåner, som skulle beredas dem. Denna skyldighet synes ej komma att drabba lika öfverallt. Medan de studerande i Stockholm, Göteborg och Malmö skulle få fri bostad, men däremot betala för kost, skulle de i Uppsala komma att betala såväl för bostad som kost. Denna olikhet lär dock ej böra föranleda till att man skulle afstå från att bereda möjlighet för genomgående af ifrågavarande kurs jämväl i Uppsala. Lika litet synes man böra af den omständigheten, att de studerande i Uppsala till en början ej synas kunna få bostad inom epidemisjukhuset, böra draga kursens anordnande därstädes i betänkande. Med strängt iakttagande af nödiga försiktighetsmått synes man äfven utan internatsystem kunna undvika eventuell fara för smittospridning genom klinikanterna, hvilket ock vits-

ordas af hvad professor Ribbing i Lund i afscende härå meddelat rörande erfarenheten från utlandet.

Staten skulle, som nämnts, erlægga vissa kontanta belopp för att få ifrågavarande undervisning till stånd. I afseende härå hafva följande anspråk uppställts från vederbörande kommuners sida:

I *Stockholm* skulle till epidemisjukhusets läkare utgå 2,000 kronor årligen. Kurserna skulle afses för 4 deltagare i sänder. I *Göteborg* skulle ersättningen till vederbörande öfverläkare utgöra 1,000 kronor årligen, därest kursdeltagarnas antal under året ej öfverstigit 16, samt 60 kronor för hvarje studerande, om antalet öfverstigit 16. Vid *Malmö* epidemisjukhus skulle läkarens arfvode utgöra 60 kronor för hvarje studerande, dock att årsarfvodet ej finge understiga 1,000 kronor. För *Uppsala* epidemisjukhus skulle gälla detsamma som för Malmö.

Med ledning af de ersättningsanspråk, som sålunda uppställts för de 3 förstnämnda sjukhusens begagnande vid ifrågavarande undervisning, och med beräkning af 36 kurser årligen, omfattande i Stockholm 4, i Göteborg 2 och i Malmö likaledes 2 deltagare hvardera, har medicinalstyrelsen funnit, att för undervisningen vid dessa anstalter skulle erfordras högst 4,880 kronor. Vid tillkomsten af Uppsala epidemisjukhus såsom jämväl plats för berörda undervisning har medicinalstyrelsen beräknat en slutsumma af 6,000 kronor vara för ändamålet erforderlig.

Redan medicinalstyrelsens första beräkning förutsätter ett mycket högt antal deltagare i kurserna — högre än hvad siffrorna öfver under senare år utgångna läkare skulle göra antagligt. Beloppet 6,000 kronor bör därför säkert vara fullt tillräckligt. Ser man på de belopp, som från de särskilda orterna fordrats, utgöra de sammanlagda minimisummorna 5,000 kronor. I betraktande af att, såsom redan af mig antydts, anledning kan förefinnas till en sådan fördelning af de studerande, att deras antal på ett eller ett par ställen skulle komma att öfverstiga det, som förutsatts för minimiersättningens utgående, torde det vara af nöden att kunna förfoga öfver ytterligare 1,000 kronor. Det hela skulle alltså, i enlighet med medicinalstyrelsens förslag, utgöra 6,000 kronor, och detta belopp bör nu begäras hos Riksdagen, tills vidare på extra stat för år 1911.

Erforderliga bestämmelser rörande anslagsmedlens användande torde böra, efter förslag af vederbörande, meddelas af Kungl. Maj:t.

Under åberopande af hvad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att, för anordnande vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala af klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater, på extra stat för år 1911 anvisa ett

anslag af 6,000 kronor, att användas enligt af Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

Hvad departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, i nåder gilla; och skulle proposition aflåtas till Riksdagen af det innehåll bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Efr. Sandberg.

Bilaga.

Afskrift.

På epidemisjukhuset i Stockholm vårdade:

	Antal patienter	Fall af skarlakans- feber	Fall af difteri (och croup)	Fall af mässling	Fall af smitt- koppor
1904.....	2,704	679	1,204	—	—
1905.....	3,831	1,636	1,538	104	19
1906.....	2,975	992	1,436	55	—
1907.....	2,583	748	1,300	269	—
1908.....	2,929	1,373	892	71	—
1909.....	3,382	1,341	1,493	69	—

Dessutom hafva under dessa år vårdats spridda fall af cerebro-spinalmeningit och därjämte åtskilliga tusental af halsåkommor, insända till sjukhuset för observation såsom misstänkta för difteri.

Thure Hellström.